

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 308396 22 Rev
Banjaluka: 9.3.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca E.M. d.o.o S., koga zastupa Advokatska firma S. odvjetničko društvo B., protiv tužene R.O. iz B., koju zastupaju punomoćnici M.C., B.C. i V.C., advokati iz B., radi isplate duga, vrijednost spora 6.100,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 308396 21 Gž od 3.12.2021. godine, na sjednici održanoj 9.3.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja i presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 308396 21 Gž od 3.12.2021. godine preinačava, tako što se žalba tužioca odbija i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 308396 19 P od 1.6.2021. godine, potvrđuje.

Obavezuje se tužilac da tuženoj naknadi troškove revizionog postupka u iznosu od 1.102,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 308396 19 P od 1.6.2021. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim traži da se obaveže tužena da mu na ime duga po osnovu ugovora o investicionom kreditu broj ..., isplati iznos od 6.100,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 3.3.2015. godine do isplate i iznos od 353,31 KM na ime redovne (ugovorene) kamate, uz naknadu troškova postupka zajedno sa zateznom kamatom od presuđenja do isplate, sve u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Obavezan je tužilac da tuženoj nadoknadi troškove postupka u iznosu od 538,20 KM, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 308396 21 Gž od 3.12.2021. godine, usvojena je žalba tužioca i preinačena prvostepena presuda tako što je tužena obavezana da tužiocu na ime duga po osnovu ugovora o investicionom kreditu broj ..., isplati iznos od 6.100,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 3.3.2015. godine do isplate i iznos od 353,31 KM na ime redovne (ugovorene) kamate, uz obavezu naknade ukupnih troškova prvostepenog i žalbenog postupka u iznosu od 3.046,40 KM.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači

i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje. Revizijom se traži naknada troškova na ime sastava revizije u iznosu od 702,00 KM uvećanih za troškove sudske takse na izjavljenu reviziju.

Tužilac u odgovoru predlaže da se revizija odbije ili odbaci kao nedozvoljena, a tužena obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 702,00 KM.

Predmet spora je zahtjev tužioca naveden u izreci prvostepene presude.

Odredbom člana 237. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP), propisano je da stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravosnažne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude, a u privrednim sporovima u roku od 15 dana; da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM; da u slučajevima u kojima revizija nije dozvoljena prema novčanom cenzusu, stranke mogu podnijeti reviziju ako odluka o sporu zavisi od rješenja nekog materijalnopravnog ili procesnopravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, s tim da su pod tačkama 1, 2. i 3. taksativno nabrojani zakonski razlozi koji su od naročitog značaja za izjavljivanje revizije; u slučaju kada se revizija poziva na razloge iz stava 3. ovog člana stranka treba jasno da naznači pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju, uz navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, te izloži razloge zbog kojih smatra da je ono važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Odredbom člana 316. stav 2. ZPP, propisano je da se kao vrijednost predmeta spora uzima u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva, dok se kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna potraživanja ne uzimaju u obzir pri određivanju vrijednosti spora, ako ne čine glavni zahtjev (stav 3. istog člana).

U konkretnom slučaju revizija ne ispunjava uslov dozvoljenosti po članu 237. stav 2. ZPP jer je vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude manja od 30.000,00 KM.

To zna i revident, pa se u reviziji pozvao na odredbu člana 237. stav 3. ZPP i reviziju sačinio saglasno stavu 4. tog člana, a sporno pravno pitanje je određeno na sljedeći način: *“Da li je rok bitan sastojak ugovora o kreditu po samoj prirodi ovog pravnog posla, odnosno da li rok ispunjenja obaveze iz ovog ugovora može imati karakter bitnog sastojka i u onim situacijama kada kao takav nije definisan samim pravnim poslom? Drugim riječima, da li usljed neplaćanja anuiteta u roku koji je predviđen samim ugovorom ili planom otplate, dolazi do raskida ugovora ex lege odnosno po sili zakona temeljem odredbe člana 125. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima“ ?*

Imajući u vidu stav broj 118-0 SuI-21-000 144 koji je Građansko odjeljenje ovog suda zauzelo na sjednici održanoj 23.9.2021. godine, ispunjeni su uslovi da se dozvoli izvanredno odlučivanje po reviziji jer je to od značaja za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Revizija je osnovana.

Tokom postupka utvrđene su činjenice koje između parničnih stranaka nisu sporne, a saglasne su sa izvedenim dokazima, a to su:

da je 20.2.2013. godine zaključen ugovor broj ... između MKF P. S.-Organizacioni dio u B., kao davaoca kredita i tužene, kao korisnika kredita; da je tuženoj odobren i isplaćen kredit u iznosu od 6.100,00 KM sa rokom otplate od 18 mjeseci, te nominalnom kamatnom stopom od 0 % mjesečno, što je iznosilo 15,66 % efektivne kamatne stope (EKS); da je planom otplate ugovoreno anuitetno vraćanje kredita; da je prvi anuitet za otplatu kredita dospijevao na isplatu 20.2.2013. godine, a posljednji 3.9.2014. godine, te da tužena nije uplatila ni jedan anuitet tokom trajanja ugovora o kreditu, a niti nakon njegovog isteka;

da davalac kredita nije obavjestio tuženu da raskida ugovor zbog neurednog izmirenja dospjelih obaveza, niti je sudskim putem tražio raskid ugovora;

da je rješenjem Opštinskog suda u Sarajevu broj 65 0 St 479149 14 St od 3.6.2015. godine otvoren stečajni postupak nad MKF P.; da je 20.6.2018. godine zaključen ugovor o prodaji i ustupanju potraživanja (sa prilogom 5. ugovora u kome se nalazi konkretno potraživanje), između MKF P. u stečaju i tužioca iz ove parnice;

da iz analitičke kartice za tuženu proizilazi da je otkupljen glavni dug u iznosu od 6.100,00 KM i kamate u iznosu od 353,31 KM;

da je tužilac tužbu radi naplate potraživanja po osnovu ugovora o kreditu podnio prvostepenom sudu 21.6.2019. godine.

Cijeneći izvedene dokaze u skladu sa članom 8. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), prvostepeni sud je pozivom na odredbe člana 372. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO), odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud nalazi da je potraživanje u cjelosti zastarjelo jer do momenta zastarjelosti 21.8.2017. godine, nije došlo do prekida zastarjelosti. Stav je suda da se rok zastarjelosti računa saglasno odredbi člana 372. stav 1. i 373. ZOO, a ne po članu 371. ZOO koji bi došao u obzir samo da je prije isteka zastarjelosti „ugovor raskinut ili otkazan“.

Za razliku od toga, stav je drugostepenog suda da se ima primjeniti opšti zastarni rok jer je ugovor raskinut po sili zakona, kod toga da je ispunjenje obaveze bitan element ugovora. Utvrđujući da je sporno potraživanje dospjelo na naplatu 3.9.2014. godine i da je tužba kojom je pokrenut postupak podnesena 21.6.2019. godine, sud nalazi da nije protekao zastarni rok od 10 godina. Iz tog razloga usvaja žalbu tužitelja, preinačava prvostepenu presudu i usvaja tužbeni zahtjev.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Odredbom člana 1065. ZOO propisano je da se ugovorom o kreditu banka obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Tužena nije tokom postupka pred prvostepenim sudom osporavala zaključenje ugovora, da je tužilac u cijelosti ispunio ugovornu obavezu na način da su joj odobrena kreditna sredstva stavljena na raspolaganje, niti visinu iznosa koji se traži tužbenim zahtjevom.

Tužena je istakla prigovor zastarjelosti potraživanja pozivajući se na odredbu člana 372. stav 2. ZOO.

Građansko odjeljenje ovog suda zauzelo je na sjednici održanoj 23.9.2021. godine stav broj 118-0 SuI-21-000 144 koji glasi: „*Potraživanje neisplaćenih dospjelih anuiteta iz ugovora o kreditu zastarijeva u rokovima iz člana 372. i 373. ZOO, i to ne samo u slučajevima kada ugovor o kreditu još traje već i u slučaju kada je trajanje ugovora isteklo, ali nije došlo do njegovog raskida*“.

Pogrešan je stav drugostepenog suda da je ugovor o kreditu raskinut po sili zakona saglasno odredbi člana 125. stav 1. ZOO.

Navedena odredba propisuje da kada ispunjenje obaveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora pa dužnik ne ispunji obavezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu. S obzirom na strogu zakonsku sankciju raskidanja ugovora zbog neispunjenja, volja stranaka da zakluče takav ugovor mora biti izražena nedvosmisleno, i to bilo da je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla ili da je ugovoreno da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u ugovorenom roku.

Ugovor o kreditu koga su zaključili MKF P. i tužena nema izraze „u fiksnom roku“, „fiksno“, „u strogom roku“ ili „najkasnije do“ i slično, već u članu 3. ugovaraju da će korisnik „redovno otplaćivati kredit poštujući dinamiku otplatnog plana“, a u slučaju kašnjenja da davalac „obračunava zateznu kamatu“.

U konkretnom slučaju, po ocjeni ovog suda, davalac i korisnik kredita su ugovorili ispunjenje obaveza u određenom roku koji nije bitan sastojak ugovora. Docnjom korisnika kredita ugovor se ne raskida ni po zakonu ni voljom stranaka, već je nužno da davalac kredita obavijesti korisnika da je ugovor raskinut, što ovdje nije slučaj.

Prema članu 8. ugovora o kreditu davalac kredita *ima pravo* da i prije isteka ugovorenog roka za povrat kredita, jednostrano raskine ugovor i odmah zahtjeva isplatu cjelokupnog duga zajedno sa pripadajućim kamatama i troškovima, ukoliko primalac kredita kasni sa otplatom kredita. Prednik tužioca (MKF P.) i pored činjenice da tužena nije otplaćivala kredit nije iskoristio svoje ugovoreno pravo da jednostranom izjavom raskine ugovor te na taj način cjelokupni dug sa troškovima učini dospjelim za naplatu, kada bi se imao primjeniti opšti zastarni rok (član 371. ZOO).

Tumačenjem člana 8. ugovora o kreditu u smislu člana 99. ZOO, izvodi se zaključak da volja stranaka nije usmjerena na to da se ugovor obligatorno smatra raskinutim ako korisnik kasni sa otplatom, već da o volji davaoca kredita zavisi da li će ugovor raskinuti ili ga održati na snazi, pa nema mjesta zaključku drugostepenog suda da je docnjom dužnika u otplati ugovor raskinut po sili zakona, odnosno da je ispunjenje obaveze u određenom roku bitan sastojak ugovora.

Na to upućuje i ponašanje davaoca kredita, kako tokom trajanja ugovora tako i nakon što je istekao rok za uplatu svih dospjelih anuiteta, jer tuženu nije obavjestio da raskida ugovor

niti je pozivao da u naknadnom roku ispuni dospjele obaveze, a nije podnosio tužbu sudu da se utvrdi da je ugovor raskinut ili tražio naplatu dospjelih potraživanja.

Iz stanja spisa ne slijedi da je davalac kredita ostavljao korisniku naknadni primjereni rok za ispunjenje obaveze (član 126. ZOO), pa da se ugovor smatra raskinutim ako korisnik ni u tom roku nije ispunio dospjele obaveze.

Odredbom člana 372. stav 1. ZOO propisano je da potraživanja povremenih davanja koja dospjevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarjevaju za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja, dok je odredbom stava 2. istog člana propisano da isto važi i za anuitete kojima se u jednakim unapred određenim povremenim iznosima otplaćuje glavnica i kamate, ali ne važi za otplate u obrocima i druga djelimična ispunjenja.

Potraživanje davaoca kredita dospjelo je u cijelosti istekom roka u kom je korisnik bio dužan ispuniti obavezu (3.9.2014. godine), pa je rok iz člana 372. stav 1. ZOO počeo teći sa 4.9.2014. godine (član 361. stav 1. ZOO) i istekao je sa 4.9.2017. godine (član 362. ZOO).

Tužba kojom je pokrenut ovaj postupak podnesena je 21.6.2019. godine, pa je prvostepeni sud pravilno odbio tužbeni zahtjev zbog zastarjelosti potraživanja.

S obzirom da je došlo do preinačenja pobijane odluke to ovaj sud mora odlučiti o troškovima cjelokupnog postupka (član 397. stav 2. ZPP). Tuženoj su prvostepenom odlukom dosuđeni troškovi prvostepenog postupka, a kako je ta presuda ostala na snazi u tom dijelu je odluka stekla pravosnažnost.

Tužena je u cijelosti uspjela sa revizijom pa joj pripada pravo na naknadu troškova na ime sastava revizije u iznosu od 702, 00 KM, saglasno članu 2. tarifni broj 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj 68/05), te pravo na naknadu sudske takse na izjavljenu reviziju saglasno Taksenoj tarifi- Parnični i Izvršni postupak, tarifni broj 1. tačka 1. 3) u vezi sa tačkom 10. i članom 1. i 2. stav 4. Zakona o sudskim taksama („Službeni glasnik RS“, broj 73/08, 49/09, 67/13 i 66/18).

Temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić